

købte Erfaringer, inden den kommer til at indse, at den, der er en Smule dyrere, er dog, naar det kommer til Stykket, den billigste, og medens den lærer det, er der intet til Hinder for, at mange dygtige og brave Haandværkere og Handelsmænd kunne være gaaet til Grunde under en samvittighedsløs Konkurrence, og det sker maaske med Hundreder af den Slags hvert Aar. Det kan man ikke se bort fra. Jeg synes, at der laabenbart er visse Ting, der tale for disse Fagprøver, og jeg kan ikke se, hvad det egentlig er, der skulde tale derimod. Naar man diskuterer derom, bliver det gerne ved almindelige Udtalelser om, at man skal se hen til England og Frankrig (og navnlig da til England, og at man ikke maa skrue Udviklingen tilbage; man maa ikke være reaktionær osv. Jeg kender ogsaa en Smule til Udlandet, og da ogsaa England, og jeg vil indrømme, at jeg har mange politiske og andre Idealer fra dette Land. Denne Nation er sikkert den bedste og stærkeste Nation, vi have, og jeg skal være meget villig til i mange Forhold at se hen til dette Land. Men jeg maa paa den anden Side forlange anerkendt af alle, der kende Forholdene, at i Europa er der intet som helst andet Land, i hvilket der tilhærmelsesvis er saa megen social Forskel som i dette Land, hvor Fattigdom og Rigdom ligger klos op ad hinanden som tvende Modsætninger, og det kan jeg ikke forklare paa nogen anden Maade end derved, at dette grundkonservative Folk har nu en Gang for 50 Aar siden kastet sig ind paa Manchester-Teoriene og Liberalismens Grundsætninger, og at det har mange særlige Betingelser for at blive ved disse, og derfor har holdt fast ved dem, skønt det har uddybet Kløften mellem Folk i social Henseende. Jeg kan ikke forstaa, hvad Grunden ellers skulde være dertil, og jeg maa tilstaa, at naar jeg ser de smaa handlende og smaa Haandværkere i Frankrig, England og andre Steder, og ser, hvad Kapløbet har bragt dem til i Retning af Forretningsfif og Iver, saa siger jeg, at det tiltaler ikke mine Begreber om Haandværk og Haandværkerlykke, og jeg tror ikke, man skal komme ind herpaa i Danmark for at tjene det daglige Brød.

Det har ogsaa været ret almindeligt antaget, i den senere Tid, at Næringsloven af 1857 har gjort Uret mod vore Haandværkere ved saaledes næsten over hele Linien at stryge alt uden at prøve paa at forbinde det private Initiativ med Statsstøtte. Det har man lidt under, og man er segnet under Kampen; Dygtighed og Hæderlighed er bukkede under for Kapitalen og Konkurrencen i højere Grad, end nogen kunde ønske. Man er kommen til ad Frivillighedens Vej at ordne sig med Fagprøver, og kommer nu blot og beder Staten om at sætte sit Stempel paa det og tvinge de uvillige, saa at der kan blive nogenlunde Orden i det. Man er inde paa at forlange det, som skulde være gjort i 1857, og hvorfor saa ikke gøre det? Hvorfor vil man ikke række Haandværkerne og Handelsstanden den hjælpende Haand, denne Stand, der stiller sig saa overordentlig beskeden ved at forlange saa overmaade lidt. Jeg forstaaer ikke disse Hentydninger til, at vi saa gaa tilbage osv., eller at det strider mod Grundlovens § 83; hvis det at forlange Statens Støtte og Statens Indgreb i Forhold, hvor man før ikke havde dem, er at gaa tilbage, er reaktionært, saa ere alle reaktionære i vore Dage. Vi have jo næsten ikke i noget Land overholdt Liberalismens Grundsætninger fra Midten af dette Aarhundrede, absolut ikke, og allermest reaktionært maatte saa Socialdemokratiet siges at være, idet det jo i allerhøjeste Grad, ja helt forlanger, at Staten skal overtage alt; dette kan man dog ikke forbinde med Ordet reaktionært, i alt Fald er det en ilde Anvendelse af dette Ord. Det forbyrser mig derfor, at det ærede socialdemokratiske Medlem fra Kjøbenhavn er saa stærkt imod disse tvungne Fagprøver, saa meget mere som jeg for ét Par Dage siden i et socialdemokratisk Blad har læst en Artikel, der med fnysende Harme drog til Felts imod Regeringen og Højrepartiet, fordi Lovforslaget om tvungne Fagprøver havde en saa vældig Mængde Dispensationer, at det langt fra fik den Betydning, som det skulle have, saa meget mere som disse Dispensationer som Regel kun vare til Fordel for Kapitalismen. Jeg lagde vel Mærke til, at det ærede Medlem kom ind paa Dispensationerne, og